

О. М. Сидоренко

Приазовський державний технічний університет

Особливості найменування сільськогосподарських об'єктів на території України на початку XXI століття

Сидоренко О. М. Особливості найменування сільськогосподарських об'єктів на території України на початку XXI століття. Стаття містить аналіз назв об'єктів сільськогосподарської діяльності, зафіксованих на території різних регіонів України протягом останніх років. Вказано на відонімний та відапелятивний способи утворення ергонімів як основні. Відонімні та відапелятивні ергоніми умовно поділено на підгрупи. Відзначено назви, трансонімізовані від антропонімів, топонімів, міфонімів; також назви, які вказують на ідеологічні та загальнолюдські цінності; назви з позитивною конотацією від назв рослин, тварин, птахів; назви фантазійного складу.

Ключові слова: сільськогосподарський об'єкт, ергонім, онім, апеллятив, назва, трансонімізація.

Сидоренко Е. Н. Особенности именования сельскохозяйственных объектов на территории Украины в начале XXI века. Статья содержит анализ названий объектов сельскохозяйственной деятельности, зафиксированных на территории разных регионов Украины на протяжении последних лет. Указано на отонимный и отапеллятивный способы образования эргонимов как основные. Отонимные и отапеллятивные эргонимы условно разделены на подгруппы. Отмечены названия образованные путем трансонимизации антропонимов, мифонимов, топонимов; также названия указывающие на идеологические и общечеловеческие ценности; с позитивной коннотацией – от названий растений, животных, птиц; названия фантазийного содержания.

Ключевые слова: сельскохозяйственный объект, эргоним, оним, апеллятив, название, трансонимизация.

Sydorenko E. N. Features of Agricultural Objects Naming in Ukraine in the Beginning of the XXI Century. The article analyses the names of agricultural objects, which were fixed at the territory of different regions of Ukraine for the last years. Onymian and appellativian are noted as the main ways of ergonyms formation. The ergonyms, formed from onyms and appellatives are conditionally divided into subgroups. Transonymized antroponyms, mythonyms, toponyms are shown as well as names with ideological and human values; with positive connotation of plants, animals, birds names; fantasy names.

Key words: agricultural object, ergonym, onym, appellative, name, transonymization.

Постановка проблеми. У зв'язку зі збільшенням кількості сільськогосподарських об'єктів і розширенням мережі фермерських господарств в ергонімікон України влилося безліч їхніх назв, що вимагають впорядкування і вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями назв сільськогосподарських об'єктів почали займатися ще в 70-ті роки минулого століття. Вивчав найменування радгоспів і колгоспів на початку 70-х років минулого століття І.Г. Долгачов [1]. Пізніше, у середині 90-х, назви підприємств агропромислового комплексу Донецької області аналізував Б.І. Маторин [2]. У дисертаційному дослідженні О.М. Сидоренко, серед інших ергонімів Донеччини були проаналізовані й назви агропромислового сектору [3].

Мега статті: проаналізувати назви сільськогосподарських об'єктів, зафіксованих на території різних регіонів України протягом останніх років.

Виклад основного матеріалу. До сільськогосподарських об'єктів належать агропромислові комплекси та фірми, агроцехи, фермерські господарства, заводи та фабрики, що займаються переробкою сільськогосподарської продукції. Їх назви і є **об'єктом** даного дослідження. **Предметом** дослідження є кількісний і якісний склад українського ергонімікону, його структурно-семантичні та лексико-тематичні групи.

Назви сільськогосподарських об'єктів України, як і імена об'єктів іншої функціональної спрямованості, мають відонімне та відапелятивне походження. Серед відонімних об'єктів численна група носить прізвища або імена, по-батькові та прізвища своїх власників. Назви сільськогосподарських об'єктів ідеологічної спрямованості радянського періоду, коли ергоніми являли собою словесні символи праці, революції, комунізму чи носили імена видатних партійних і державних діячів, пролетарських письменників, за роки незалежності змінилися ергонімами індивідуалізуючими, що репрезентують національну культуру. Численну групу складають також відтопонімні назви, мотивовані назвами

населених пунктів, поряд з якими вони розташовані.

Усі відонімні назви умовно розподіляються на такі підгрупи:

– відантропонімні ергоніми, утворені шляхом трансонімізації – прямого переходу в назви прізвищ, прізвищ та імен чи прізвищ, імен та по батькові їх власників: фермерське господарство «Гордієнко Г.М.» – у селі Воскресенка на Донеччині; фермерське господарство «Юрченко» – на Закарпатті; «Кот Іван Михайлович» у Запорізькій області; фермерське господарство Василя Савчина в селі Вільне Івано-Франківської області;

– відантропонімні назви, утворені від імен видатних діячів минулого, також імена лідерів комуністичного руху, що успадковані недавнім минулим. Але їх кількість невелика, оскільки більшу частину цієї групи на початку 90-х років минулого століття було замінено: сільськогосподарське підприємство імені Горького – у селі Алексіївське на Донеччині; агрофірма «Імені Шевченка» в селі Петрилів Івано-Франківської області; імені Б.Хмельницького в селі Тудорковичі Львівської області; фермерське господарство імені Лесі Українки в селі Плоска Рівненської області;

– ергоніми, представлені іменами власників і членів їх родин. Використовуються повні, короткі і зменшено-пестливі форми імен: фермерські господарства «Христина» в селі Хоробрів на Львівщині; «Яна» в селі Тимкове Одеської області; «Аліса» в селі Білобережжя, «Софія» в селі Дубовиця Рівненської області; «Давід» в селі Запсонь, «Марія» в селі Кідьош, «Вова» в селі Нижні Ремети на Закарпатті; агрофірма «Вікторія» в селі Користувате Миколаївської області;

– відантропонімні ергоніми, що містять термін споріднення або вказують на спільне володіння об'єктом з іншими особами: фермерські господарства «Полозенко і син», «Татяна і сини», «Володимир і К» на Донеччині;

– назви, утворені від трансонімізованих міфонімів і теонімів: агропромислова фірма «Гермес» у м. Краматорськ Донецької області, підприємства «Юнона» в селі Софіївка на Херсонщині, «Одісей» в селі Бикова Гребля Київської області, фермерські господарства «Пегас» в Одеській області, «Фенікс» в селі Бодалово Закарпатської області;

– відпатронімні назви: фермерські господарства «Михалыч», «Маринич» на Донеччині, «Жоржовіч» в Запорізькій області;

– назви, що містять антропонім і апелятив: фермерські господарства «Надія Валентини», «Врожай Краснокутських», «Колос Деметри» (на честь грецької богині родючості та землеробства) у Донецькій області;

– багатокомпонентні назви, які містять вказівку на місце розташування – топонім, характер діяльності та тип підприємства: «Бахмутський аграрний союз» у м. Артемівську Донецької

області, «Вільнянська районна державна станція захисту рослин» у м. Вільнянську Запорізької області, «Узинський цукровий комбінат» у м. Узин Київської області;

– відтопонімні ергоніми, утворені від назв місць, де розташовані їхні об'єкти: сільськогосподарський виробничий кооператив «Новогригор'ївський» – у селі Новогригор'івка Амвросіївського району Донеччини, агрофірма «Вишневе» в селі Вишневе Дніпропетровської області, фермерське господарство «Яноші» в селі Яноші на Закарпатті;

– відтопонімні назви за ознакою державної приналежності: агропромисловий комплекс «Агротехніка-Україна» в Донецькій області, підприємство «Україна» на Миколаївщині, товариство «Український солод» на Житомирщині;

– відтопонімні назви, що вказують на місцезнаходження в області, регіоні: агропромисловий комплекс «Донеччина» в м. Краматорськ, фермерські господарства «Подольночка» у Вінницькій області, «Земля Полісся» на Житомирщині;

– відтопонімні назви, які не належать певній місцевості: фермерські господарства «Балтика», «Афіни», «Алтай», «Карпати» на Донеччині, «Кубань» в Харківській області, фірма «Сайгон» на Херсонщині;

– назви, що відображають географічні особливості місцевості або інші специфічні реалії місця розташування: фермерські господарства «Азов», «Приазов'я» на узбережжі Азовського моря біля м. Маріуполь Донецької області, «Річка» в селі Гаї Тернопільської області, «Сонячний пагорб» у селі Левків на Житомирщині, «Мала Гора» в м. Берегове на Закарпатті;

Серед відапелятивних утворень виділено такі підгрупи:

– ергоніми, засновані на сільськогосподарській лексиці: «Золота нива» в селі Гать, «Золотий колос» в селі Кідьош на Закарпатті, «Дари ланів» у Київській області, «Нива» на Житомирщині;

– складноскорочені назви з компонентом *агро-*, які прямо вказують на професійну спрямованість об'єктів: «Агропродукт», «Агрофонд», «Агровіта», «Агролюкс» зафіксовано майже в кожному регіоні;

– назви, що вказують на ідеологічні та загальнолюдські цінності: агропромислові комплекси «Відродження» на Івано-Франківщині, «Дружба» на Запоріжжі, «Добробут» у Житомирській області;

– ергоніми, утворені від назв рослин з позитивною конотацією: фермерські господарства «Барвінок» в селі Світлогірське Дніпропетровської області та в селі Хлівчани на Львівщині, «Тополь» у селі Новогупалівка Запорізької області, «Троянда» в селі Сатіїв Миколаївської області;

– назви від найменувань представників тваринного світу, а також птахів, комах з позитивною конотацією: фермерські господарства

«Іволга» на Миколаївщині, «Ведмідь» у селі Георгіївське Запорізької області, «Бджілка», «Телека» на Донеччині;

– ергоніми, які було утворено від назв дорогоцінних каменів: фермерські господарства «Янтар» у селі Єлізаветівка Миколаївської області, «Рубин» в селі Розкошівка Вінницької області, «Сапфір», «Малахіт» в Донецькій області;

– абстрактні назви романтичного або фантазійного плану: господарства «Клондайк» у селі Скре-

биші Київської області, «Подих мрії» на Житомирщині, агрофірма «Романтик» у селі Стара Лішня Волинської області;

- атрибутивні словосполучення, до складу яких входять колоративи: товариства «Зелена оселя» в селі Остриня Івано-Франківської області, «Білий берег» у м. Зборів на Тернопільщині, ферма «Золота коза» в селі Покровка Кіровоградської області.

Висновки. Основні способи утворення назв сільськогосподарських об'єктів – відонімний та відапелятивний. При виборі найменувань використовуються найбільш милозвучні слова і словоспо-

лучення з позитивними асоціаціями, які легко запам'ятовуються. Наявні поодинокі назви ідеологічного плану, що увійшли в ужиток ще за радянських часів. Відзначено наявність у назвах імен власників іменованих об'єктів і топонімів, що вказують на місце розташування об'єктів номінації.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку полягають у вивченні ергонімів, що називають промислові об'єкти, а також об'єкти обслуговування і розваги, а також їх функціонування під впливом різних екстралінгвальних факторів.

Література

1. Долгачев И. Г. Названия совхозов и колхозов Волгоградской области / И.Г. Долгачев // Ономастика Поволжья 2: Материалы II конференции по ономастике Поволжья. – Горький, 1971. – С. 193–199.
2. Маторин Б. И. Анализ наименований предприятий агропромышленного комплекса Донецкой области. / Б. И. Маторин // Матеріали вузівської наукової конференції професорсько-викладацького складу за підсумками науково-дослідницької роботи: філологічні науки. – Донецьк: ДонНУ, 1997. – С. 152–155.
3. Сидоренко Е. Н. Номинативные процессы в полилингвальной эргонимии Донетчины. – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.15. – Донецьк, 2013. – 210 с.